

HRVATSKA U MALOM DŽEPU

VELEPOSLANIK

Tekst: IGOR WEIDLICH • Snimio: ROMEO IBRIŠEVIĆ (BY OLYMPUS)

U HRVATSKOJ JE VELEPOSLANIK OD RUJNA 2012. I OTADA JU JE PROPUTOVAO UZDUŽ I POPRIJEKO. MARTIN KOŠATKA UPOZNAO JE I MNOGE DRAGULJE KOJI SU VELIKOJ VEĆINI HRVATA NEOTKRIVENI...

Martin Košatka, po struci geolog i stručnjak za jezike, veliki zaljubljenik u prirodu rodom iz Praga, još početkom devedesetih nije ni slutio da će ga život odnijeti u diplomatske vode, a još manje da će svoju zemlju, Republiku Češku, kao veleposlanik predstavljati u Hrvatskoj. U Hrvatskoj je tu dužnost preuzeo u rujnu 2012. i otada ju je proputovao uzduž i poprijeko, upoznavši turističke dragulje koji su i mnogim Hrvatima ostali neotkriveni.

Sličnosti i razlike srednjoeuropskog mentaliteta Čeha i Hrvata, pivo i Becherovka, Zagreb i Prag, češka manjina, te neizbježna turistička pitanja u kojima Česi, jedni od najbrojnijih posjetitelja hrvatske obale, svakako mogu podijeliti pokoji mudrost “iz prve ruke” – sve su to teme o kojima je Košatka rado podijelio svoje mišljenje.

👑 **Osjećate li se u Hrvatskoj, nakon gotovo tri godine, kao kod kuće?**

– Svakako je vrlo slično kao u Pragu, pogotovo dok šecem ulicama Zagreba. Arhitektura je slična i može se osjetiti slična povijest. No osjećati se kao kod kuće stvar je obitelji, a najstarija keci mi je ostala u Pragu studirati. Drugo dvoje djece je sa mnom i suprugom u Hrvatskoj, ali kad cijela obitelj nije na okupu, teško se osjećati baš sto posto kao kod kuće. Tako da sad često putujemo do Praga kako bismo bili zajedno.

👑 **A kako se snalazite s hrvatskim jezikom?**

– Ne bih rekao da je moj hrvatski izvrstan, ali je dovoljno dobar da “preživim”. Općenito, razlike između češkog i hrvatskog nisu toliko velike, pa se dobro razumijemo. No, postoji problem različitih značenja sličnih riječi. Recimo, kad na hrvatskom kažete da je nešto “užasno”, onda to ima jako negativno značenje, a na češkom pak ima vrlo pozitivno. Zato koji put moram paziti kad govorim češki u društvu Hrvata. Recimo, dok sa suprugom obilazim neki hrvatski grad i želim prokomentirati na češkom da je prelijep, ja joj znam reći: “To je úžasný”, a to onda definitivno može šokirati ljude oko mene...

👑 **Kako to da vas je život uopće odnio u diplomatske vode; studij ste posvetili prirodoslovnim znanostima, a ne politici ili međunarodnim odnosima?**

– Točno, u mladosti nisam ni razmišljao o diplomaciji. Volio sam prirodu, sestra mi se pronašla u prirodnim znanostima, pa sam i sebe vidio u tim vodama. U to je vrijeme diplomacija ionako bila isključivo za članove komunističke partije i na takvo je školovanje trebalo ići u Moskvu. Ja sam studirao u Pragu, na Karlovu sveučilištu. Kako sam studirao geologiju, to sam spojio sa studijem španjolskog i ruskog, i to je bila jedna od rijetkih mogućnosti da se izade iz “željezne zavjese” u svijet, a da nije kroz politiku, već kroz primjenu konkretnih znanja. Pad

komunizma otvorio je nove mogućnosti, tako da sam od 1994. počeo raditi u češkom Ministarstvu vanjskih poslova, što je bilo logično jer je tada tamo trebalo visokoobrazovanih ljudi koji poznaju jezike.

✞ **Ovo vam je već treći mandat u veleposlanstvima. Počeli ste kao zamjenik veleposlanika u Kanadi. Je li vam prvi put bilo teško otići u stranu zemlju na nekoliko godina?**

– Ne, nije, jer je išla cijela obitelj, što je znatno olakšalo iskustvo. Uz to, Ottawa je prekrasan grad za obitelji s malom djecom, dovoljno mali, pun zelenila i parkova, s mnogo bicikala i bez industrije. Zanimljivo je spomenuti da je jedna od mojih tadašnjih kolegica u diplomatskim krugovima tamo bila i današnja hrvatska predsjednica Kolinda Grabar Kitarović... Susreli smo se i kasnije u Španjolskoj, u Madridu. Tih godina nikad ne bih rekao da ću biti na njezinoj inauguraciji, i to još kao češki veleposlanik u Hrvatskoj. Svijet je zaista mali, a to je jedan od zanimljivijih aspekata diplomatskog života – upoznati kolege na jednoj poziciji, a onda ih opet vidjeti kroz neko vrijeme na drugoj.

✞ **Nakon Kanade, diplomatski put odveo vas je u Španjolsku...**

– Španjolska je također vrlo zanimljiva zemlja koja je poput malog kontinenta jer ima sve vremenske prilike. Moguće je istovremeno biti na sunčanom lijepom vremenu na moru, a onda otići nešto dalje i već skijati u planinama. Slično me dočekalo i u Hrvatskoj.

✞ **Što vam je zapelo za oko kad ste došli u Zagreb?**

– Zagreb je lijepi srednjoeuropski grad što je vidljivo na prvi pogled. Vrlo je sličan Pragu i svakako zanimljivo odredište za brojne češke turiste koji ipak najviše odlaze na jadransku obalu. Gornji grad je prekrasan, Jelačićev trg je pun života, a zeleni dijelovi u centru svakako zaslužuju da ih se posjeti. A kako su Česi dosta aktivni, kad se nađu u hrvatskoj metropoli, preporučujem im da svakako odu i na Jarun jer je izvrstan za rekreaciju.

Posebno zanimljivim Zagreb čini Sljeme, jer nije često da je planina s tolikom visinskom razlikom tako blizu centru nekog grada. Navečer je lijepo u središtu, recimo prošetati Tkalčićevom ulicom. Česi inače navečer ne provode puno vremena na ulicama, pogotovo oni iz sjevernijih krajeva imaju naviku večeri provoditi kod kuće. Osim toga, u Češkoj vremenske prilike nerijetko ni ne dopuštaju takav noćni život na terasama, u otvorenim restoranima i kafićima ili na ulici, i to je definitivno velika prednost za ovo podneblje.

✞ **U Hrvatskoj je vrlo brojna, ali i aktivna češka manjina. Gdje su Česi najbrojniji?**

– Veseli me da je češka manjina toliko dobro prihvaćena u Hrvatskoj. Jedna od osnova za to je i činjenica da su Česi ovdje u nekim dijelovima Hrvatske još od 18. ili 19. stoljeća. Tako da je riječ o etabliranoj zajednici, pogotovo na području Daruvara i Zagreba. Čeha ima i u Rijeci, u blizini Siska, pa u dijelovima Slavonije... No, Daruvar je svakako glavni češki grad u Hrvatskoj. Zanimljivo je

‘KAD NA HRVATSKOM KAŽETE DA JE NEŠTO UŽASNO, ONDA TO IMA JAKO NEGATIVNO ZNAČENJE, A NA ČEŠKOM PAK IMA VRLO POZITIVNO. ZATO KOJI PUT MORAM PAZITI KAD GOVORIM ČEŠKI U DRUŠTVU HRVATA...’

da gotovo svako selo u tom području ima svoju "Češku besedu", svoje prostorije gdje se članovi zajednice sastaju da bi pjevali, plesali i družili se. U nekim je selima "Češka beseda" postala i lokalno kulturno središte, pa tamo redovito dolaze svi mještani, ne samo Česi, i to mi je posebno drago. A zanimljivo je da ljudi u tim zajednicama ponekad slijede češku tradiciju i više nego ljudi u Češkoj.

✞ Kad god se govori o odnosima Češke i Hrvatske, osim što se radi o dugim prijateljskim vezama, neizbježno je razgovarati i o turizmu...

- Zato moj posao ovdje i jest dosta specifičan jer je dobrim dijelom orijentiran na broj turista koji dolaze iz moje zemlje, njih oko 800.000 godišnje. Život je, rekoh, u Zagrebu sličan životu u Pragu, ali razlika je upravo obala, i to je najveći razlog zašto Česi izabiru Hrvatsku kao mjesto za odmor.

✞ Ne odlazi li u posljednje vrijeme i sve više Hrvata u turističke posjete Češkoj?

- To je istina, ali brojevi se ne mogu uspoređivati. Česi su po broju turističkih noćenja u Hrvatskoj četvrta nacija. Hrvati u Češku ipak još ne dolaze u tolikom broju, dobrim dijelom i zato što i Hrvati za odmor najradije izabiru more.

✞ Što češkim turistima najviše "zamiriše" kad se spomene Hrvatska?

- Definitivno riba i morska hrana jer toga nemamo u Češkoj. Tamo ne jedemo toliko morske hrane jer je ili loše kvalitete zato što je zamrznuta, ili je preskupa. Zato su restorani s morskim specijalitetima jedno od prvih odredišta naših turista na hrvatskoj obali.

✞ A smeta li Česima to što Hrvati kao turističke značajke Češke u prvom redu navedu pivo?

- Mislim da većina Hrvata zaista smatra da u Češkoj obavezno mora kušati piva, koja su u nekim restoranima i jeftinija od vode, ali dobro je znati da nismo samo zemlja piva. Treba kušati i naša vina, pogotovo bijela, koja su posebno kvalitetna i svjetski poznata s područja južne Moravske, a neka su i sa sjevernog praškog područja.

✞ Tu je i nezaobilazna Becherovka...

- Becherovka je piće koje se proizvodi u Karlovym Varyma, gdje je 12 termalnih izvora, a Becherovku nazivaju trinaestim izvorom. Mi volimo reći da je ona u stvari lijek, jer ju je izumio liječnik. Drago mi je da se može nabaviti i u Hrvatskoj, a i ja je volim darovati kad nekome odem u goste.

✞ Koja je glavna razlika između hrvatskih i čeških turista?

- Razlika je u istraživanju, kako svojih, tako i stranih turističkih odredišta. Dosta hrvatskih turista posjećuje Prag, koji je za mene najljepši grad na svijetu, ali ja sam tamo rođen pa nisam objektivan. No, dosta turista ne zna da Češka može ponuditi daleko više od samog Praga, zato je šteta posjetiti samo njega. Ipak, posjetitelji dolaze u

Nije sve u Pragu

Turistima koji odlaze u Češku, Košatka svakako predlaže i da malo skrenu s puta. "Putovanje automobilom do Praga nije toliko dugo, to je samo 7,5 sati vožnje od Zagreba. Ako idete preko Beča onda usput možete posjetiti gradić Telč, jedan od gradova UNESCO-ve baštine. Na povratku u Hrvatsku pak, ako se vraćate preko Linza, svakako vrijedi otići u České Budějovice. U južnoj Češkoj treba pak posjetiti Český Krumlov, to je grad iz bajke, također s liste UNESCO-ve baštine. Tamo treba vidjeti dvorac, ali i stare kuće na stijenama iznad rijeke Vltave.

Tu su i Karlovy Vary i brojne druge terme, ali i dvorci. Planine pak imaju i dobrih odredišta za skijaše, ne samo za spust, već su tu i stotine kilometara uređenih staza za skijaško trčanje. Jedino nam nedostaje more, ali zato rado dolazimo u Hrvatsku do Jadrana", kaže veleposlanik.

Prag uglavnom na produženi vikend, na tri-četiri dana, a to je nedovoljno da bi se posjetile i sve češke ljepote. Treba uvijek odvojiti više vremena za istraživanje.

✞ S druge strane, češki se turisti u Hrvatskoj mogu pronaći na, primjerice, Dinari ili na mjestima na kojima nije bilo ni 90 posto Hrvata. Je li to kod Čeha neki posebni istraživački duh?

- Prije dvije godine bio sam na planini Prokletije, na granici Crne Gore i Albanije. Gotovo svi turisti tamo bili su Česi. Mi smo takvi. Volimo sve vidjeti. Kad je Čeh na plaži i vidi neku planinu, on je mora ići istražiti. Isto je i s otocima. I ja sam takav kad sam u nekoj zemlji.

No, začudilo me da postoji toliko mjesta za koja ni Hrvati ne znaju. Primjer je slap Krčić pokraj Knina. To je prekrasno odredište, a gotovo nitko koga bih ovdje pitao nije bio tamo. Česi vole otići i na izvor Cetine, koji je još jedno predivno mjesto. Nažalost, turistički aranžmani u Hrvatskoj pokušavaju sve turiste koncentrirati na Plitvička jezera i Krku, i pritom još za sve to treba previše platiti. Posjeti nacionalnim parkovima ovdje su zaista preskupi, pogotovo za obitelji, jer su u drugim dijelovima Europe posjeti parkovima besplatni. Kad tome pridodate i skupe cestarine, mogu si samo zamisliti koliko su takvi izleti skupi za Hrvate.

Primjera radi, u Češkoj se za auto-cestu kupuje jednogodišnja vinjeta čija je cijena ista kao i cestarina za put iz Zagreba do Makarske i natrag.

✠ Nije nepoznato da se hrvatski turizam dugo godina temeljio na inerciji i masi turista koji su dolazili, a da im se nije nudilo ništa novo. Što je to Češka napravila u svom turizmu da on bolje funkcionira na svim razinama?

- Turizam u Češkoj ima jako dugu tradiciju, vuče je još iz 19. stoljeća. Česi su, malo tko to zna, bili i prvi turisti u Hrvatskoj, prva organizirana grupa koja je došla u Zagreb bila je upravo iz Češke. No, Češka je do krajnjih granica razvila umrežavanje u turizmu. Uređena je cijela mreža termi za turiste, isto tako su umrežena i sva sela, pa su za turiste organizirane rute koje ih vode kroz zemlju i tako turisti mogu upoznati cijelu Češku. Na to smo posebno ponosni, a vidim da takve rute imate i u nekim dijelovima Hrvatske, ali one još nisu u potpunosti uređene.

Mnogi ne znaju da u Hrvatskoj postoje i mjesta s češkim turističkim sustavom puteva, recimo u Baškoj na Krku, što je u stvari srednjoeuropski standard. To nije čudno jer je Baška prerasla u turističko mjesto zahvaljujući češkim turistima, ali i investitorima koji su ulagali u hotele i infrastrukturu. Tako da smo turistički povezani na brojnim razinama.

✠ Gdje onda smatrate da je Hrvatska turistički "zapela"?

- Ono što je specifično za češki turizam jest da nije toliko ovisan o stranim turistima, jer je tu opet naglašena ta spomenuta potreba za istraživanjem koju Česi imaju. Ne samo kad posjećuju druge zemlje, nego i u svojoj zemlji. Zato možete vidjeti dosta Čeha ljeti na hrvatskim plažama, ali oni su ovdje samo tjedan dana, najviše dva, jer ostatak godišnjeg odmora čuvaju za turističke aranžmane uglavnom u svojoj zemlji. A upravo takav oblik turizma, koji se dobrim dijelom temelji na domaćim turistima, pomaže izgraditi turističku industriju u svim dijelovima zemlje.

Strani turisti odlaze na najpoznatija mjesta u vašoj zemlji. Dakle, ako želite razviti neka siromašnija i manje poznata područja, onda je tu domaći turizam najvažniji. Na primjer, ako želim ići u Donji Lapac, jer je na Uni predivan vodopad, gotovo je nemoguće doći do njega, ne postoje uređene ceste do tamo, a na šumskim cestama lako možete oštetiti auto. To je šteta, treba ulagati u infrastrukturu, ali zato bi domaći turisti trebali biti prvi koji će "otkriti" ta posebna odredišta i ljepote zemlje. Jer će stranci doći tek kada se ta mjesta dovoljno razviju, umreže i postanu poznata.

✠ Koliko vidim, u shvaćanju turizma ste dosta poduzetni i aktivni. Kako to da Česi, također nacija koja ima komunističku prošlost, imaju toliko poduzetničkog duha?

- Za nas je 1989. bila velika promjena, jer smo do tada

Randevu s burom

Uz mnoštvo pozitivnih iskustava i lijepih trenutaka u Hrvatskoj, veleposlanik Košatka prisjeća se i jednog neugodnog iskustva koje mu je priuštila - bura.

"O njenim se razmjerima na vremenskim prognozama ne govori, pa svakako može iznenaditi ljude iz drugih zemalja. Prvi put kad sam putovao do Raba, a bio je rujan, u blizini Senja potpuno nas je iznenadilo vrijeme i jak vjetar dok smo se spuštali prema moru. Nosilo nam je auto po cesti i morali smo stati. Kolegi u drugom autu, kad je htio izaći, vjetar je toliko snažno otvorio vrata da je morao na servis..."

A kad smo se obitelj i ja spustili do mora, poželio sam fotografirati pejzaž. Imao sam lagane naočale od titana i vjetar mi ih je doslovno u trenu skinuo s glave i odnio u pravcu Italije. Ha, na vrlo skup način sam se upoznao s burom."

bili dosta zatvoreni, za razliku od Hrvatske u Jugoslaviji koja je cijelo vrijeme bila prilično otvorena. A kad je kod nas pala "željezna zavjesa", ljudi su počeli dolaziti u Prag, brzo je postao popularan.

S jedne strane tu je ljepota grada, ali tu je i aktivnost pojedinaca. Česi su i u komunizmu uspjeli očuvati duh poduzetništva. Ne treba zaboraviti da je Čehoslovačka između Prvog i Drugog svjetskog rata bila sedma najrazvijenija zemlja u svijetu, a bila je i otok demokracije u središtu Europe. Tako da je, iako je komunistički režim to potiskivao, poduzetnički duh odmah oživio 1989., ljudi su otvarali tvrtke, bili su aktivni i zato je češko gospodarstvo do danas relativno razvijeno s niskom stopom nezaposlenosti.

Ako ljudi izgube posao, odmah razmišljaju što sami mogu napraviti da bi opet radili. To je i jedan od razloga zašto toliki Česi znaju kako obogatiti ponudu turistima, stalno se pojavljuju neki novi projekti.

✠ A vaš daljnji boravak u Hrvatskoj, kako ćete ga vi turistički obogatiti?

- Volim fotografirati, pogotovo prirodu. U Hrvatskoj sam, kako me vodio posao, posjetio brojne gradove i sve županije, ali želim posjetiti i što više prirodnih ljepota. Kad god nam to slobodno vrijeme dopusti, supruga, djeca i ja odlazimo u neki predio Hrvatske koji još nismo upoznali. To su neke blagodatni diplomatskog posla jer zemlju mogu upoznavati znatno dulje od, recimo, tjedan dana u vrijeme godišnjeg odmora. A ove godine definitivno moram posjetiti Dinaru! ☺